

mr.sc. Slavko Zadnik,
Zamjenik Glavnog državnog odvjetnika
Republike Hrvatske

PREPUŠTANJE PREDMETA
MKSJ HRVATSKOM PRAVOSUĐU
I MOGUĆA SPORNA PITANJA U RADU NA OVIM PREDMETIMA

Hrvatski sabor na sjednici od 17.listopada 2003.godine donio je Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN-175/03) koji u čl. 49. st. 2. propisuje mogućnost preuzimanja postupka od MKSJ, stoga se u članku govori o mogućem prepuštanju predmeta ratnih zločina od strane MKSJ na pravosudna tijela u Republici Hrvatskoj, o propisima koji reguliraju tu materiju, a posebno o razlikama u primjeni kaznenog materijalnog i procesnog zakonodavstva te moguća sporna pitanja u procesuiranju takvih predmeta posebno u radu državnih odvjetništava.

Glavna tužiteljica MKSJ Carla Del Ponte jednom dnevnom listu izjavila je da će njezin ured namjerava prepustiti domaćim sudovima i tužiteljima slučajeve u kojima nisu podignut optuženice kao i dosije nedovršenih istraga i istražne materijale. U tom smislu je i prijedlog od strane tužiteljstva vijeću haaškog tribunala da se predmet Ademi - Norac u slučaju Medački džep prepusti Hrvatskoj na suđenje, koju odluku bi vijeće suda trebalo donijeti u slijedećem razdoblju. Također postoje naznake o mogućnosti donošenja odluka o ustupanju i nekih drugih predmeta o čemu je govorila i ministrica pravosuđa Vesna Škare-Ožbolt (Večernji list od 8.1.2005.).

Da međunarodna zajednica ima takvu namjeru upućuje raniji zaključak Vijeća sigurnosti od 23. srpnja 2002. o postepenom prestanku rada MKSJ, time da bi MKSJ usredotočio svoj rad na kazneno gonjenje i suđenje civilima, vojnim i paravojnim vođama osumnjičenim za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjeno na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine, a ne na manje značajne aktere, te da se

predmeti koji se tiču optuženih srednjeg i nižeg nivoa prepuste nadležnim državnim sudovima i zaključak da se prvostupanjski postupci okončaju do 2008. godine uz potrebu jačanja pravosudnih sistema u državama bivše Jugoslavije.

Prema rezoluciji Vijeća sigurnosti UN broj 1534 od 26. ožujka 2004. Međunarodni sud je pozvan da "prilikom pregleda i potvrđivanja novih optužnica osigura da takve optužnice budu usredotočne na najviše rukovodstvo za koje postoji sumnja da snose najveći teret odgovornosti za zločine u nadležnosti Međunarodnog suda.

U skladu s tim suci Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju 6. travnja 2004. unijeli su izmjene i dopune Pravila 28 (A) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog kaznenog suda (u nastavku Pravilnik).

Prema navedenom Pravilu (28 A) predsjednik će predmet proslijediti kolegiju, koji se sastoji od predsjednika, potpredsjednika i predsjedavajućih sudaca raspravnog vijeća (Pravilo 23 Pravilnika) koji će utvrditi da li se optužnica usredotočuje na jednog ili više najviših časnika za koje sumnja da snose najveću odgovornost za zločine iz nadležnosti Međunarodnog suda. Ukoliko kolegij utvrdi da optužnica ne zadovoljava ovaj kriterij predsjednik će tu optužnicu vratiti tajniku koji će taj zaključak prenijeti tužitelju.

Ovdje treba naglasiti da se radi o podignutoj optužnici te da u slučaju da takva optužnica ne bude prihvaćena po kolegiju MKSJ postoji vjerojatnost da će tako podignute optužnice, a koje ne zadovoljavaju kriterije iz Pravila 28 (A) tužiteljstvo će vjerojatno ustupiti nacionalnim sudovima.

Izmijenjeno Pravilo 11 bis predviđa mogućnost da iako je optužnica potvrđena, bez obzira na to je li optuženik u pritvoru tribunala ili ne, Predsjednik suda može odrediti (imenovati) Sudsko vijeće sa svrhom da dodijeli predmet organima vlasti države, a) na čijem je teritoriju zločin počinjen, b) u kojoj je optuženik uhićen, c) onima koji imaju ovlasti i koji su voljni i odgovarajuće pripremljeni da prihvate predmet takve vrste tako da ti organi vlasti odmah dodijele predmet odgovarajućem sudu za suđenje unutar te države. Prema tome, predmet se može pored državama pod a) i b) ustupiti i trećim državama koje su voljne prihvatiti suđenje u takvim predmetima.

Sve ovo ukazuje na namjeru međunarodne zajednice da postepeno prenese dio predmeta posebno niže rangiranih osoba na domaće pravosuđe ili trećim državama.

Obzirom na to postavlja se pitanje da li će se takvi predmeti koji će biti ustupljeni u fazi optuženja, istrage, ili samo kao ustupljeni dokazi, kada budu pretočeni u naš kazneni sustav moći uspješno okončati. Treba reći da takvi predmeti neće biti samo optužni akti već i prikupljena dokumentacija, iskazi saslušanih svjedoka, zaštićenih svjedoka, vještačkih nalaza, zapisnici o ekshumaciji, video zapisi i dr., dakle riječ je o obimnom materijalu koji je potrebno uklopiti u naš kazneni sustav, kroz zahtjev za istragu, optuženje i donošenje presude, a što će zahtijevati tehničku opremljenost i kadrovsku uspostavljenost.

Rezultat provedenih postupaka pred našim pravosudnim tijelima bili oni pozitivni ili negativni bit će predmetom ocjene međunarodnih čimbenika o uspješnosti ili neuspješnosti hrvatskog pravosuđa.

Treba naglasiti da je u više navrata od strane pojedinih predstavnika međunarodne zajednice (izvješće OSCE od 22. lipnja 2004.), tužiteljstva i MKS izražena je sumnja u pogledu objektivnosti i poštenog suđenja hrvatskog pravosuđa.

Međutim, kada se kod nas daju ocjene i procjene rada sudova i državnih odvjetništava smatra se da pravosudna tijela Republike Hrvatske mogu uspješno i stručno obaviti taj posao, te da za to postoje materijalni i kadrovski uvjeti. Treba reći da do danas domaćim sudovima nije upućen ni jedan predmet koji bi MKS ustupio hrvatskim pravosudnim tijelima, već se uglavnom to svodi na određene simulacije na edukacijskim seminarima koji su održani za suce i državne odvjetnike koji rade na predmetima ratnih zločina (Stubičke toplice i Trogir 2004. godine). Kroz proteklo razdoblje odvijala se određena suradnja s MKSJ prvenstveno u smislu čl. 25. Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom (NN-32/96), kroz ustupanje određenih predmeta (npr. Milana Martića, Momčila Perišića, Ratka Mladića, Radovana Karadžića, Gorana Hadržića, Veljka Kadijevića), uhićenje i predaju optuženika (Mladena Naletelića Tute, Ive Rajića i dr.) i drugoj pravnoj pomoći ali i drugim oblicima suradnje npr. kontaktima na najvišem nivou pravosudnih dužnosnika i Tužiteljstva MKS. Od strane tužiteljstva MKS dostavljani su određeni dokumenti, iskazi svjedoka i sl..

Međutim, sigurno da će ubuduće u okrivu ustupljenih konkretnih predmeta od tužiteljstva i suda u Haagu trebati tu suradnju još više ojačati.

U svezi eventualnog prepuštanja predmeta hrvatskom pravosuđu treba ukazati na neke sličnosti i različitosti u pogledu kaznenih djela i procesnih odredaba, što može predstavljati problem prilikom primjene domaćeg kaznenog materijalnog i postupovnog prava.

Tako postoje sličnosti, kada se radi o kaznenim djelima prema Statutu Međunarodnog kaznenog suda iz čl. 2. (teške povrede Ženevskih konvencija), iz čl. 3. (kršenje zakona i običaja ratovanja), iz čl. 4. (genocid) i iz čl. 5. (zločin protiv čovječnosti) koji slijede iz određenih konvencija (4 Ženevske konvencije I i II Protokol, Konvencije o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida od 12. kolovoza 1949.).

Sva ova ponašanja slično su inkriminirana u kaznenom zakonu u okviru kaznenih djela iz Glave XIII, koja nosi naziv "kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom" navedenih u čl. 156. - 167. KZ koja sadrže brojna kaznena djela koja se mogu označiti kao međunarodni zločini. Tako je opisan genocid iz čl. 156., agresivni rat iz čl. 157., ratni zločini protiv civilnog pučanstva čl. 158., ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika čl. 159., ratni zločin protiv ratni zarobljenike čl. 160., protupravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja čl. 161., protupravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu čl. 162., nedozvoljena sredstva borbe iz čl. 163., povreda pregovarača iz čl. 164., grubo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima iz čl. 165., neopravdana odgoda povrataka ratnih zarobljenika čl. 166. i uništavanje kulturnih dobara i objekata u kojima se nalaze kulturna dobra čl. 167. KZ

Slične su odredbe o počinitelju kaznenog djela. U većini tih odredaba pored "počinitelja" koji izvrši te zločine izjednačen je prema samom zakonskom tekstu i onaj tko "naredi" ili "zapovijedi". Nadalje, u opisima svih tih kaznenih djela počinitelj je označen kao "tko" što znači da ne mora uvijek biti vojni zapovjednik nego je dovoljno da ima faktičnu vlast i mogućnost da nešto "naredi". Prema čl. 7. st. 1. Statuta počinitelj je osoba koja je počinila, planirala, poticala i naredila.

Slične su odredbe i o nezastarivosti ovih kaznenih djela.

Što se tiče razlika treba istaći da se prije svega radi o različitim sustavima, na jednoj strani imamo anglosaksonski koji se primjenjuje pred MKSJ, a s druge strane kontinentalni sustav kakav je i naš kazneni sustav.

Razlika je nadalje u pogledu zapovjedne odgovornosti u smislu čl. 7. st. 3. Statuta Međunarodnog kaznenog suda za ratne zločine počinjene na teritoriju bivše Jugoslavije (u nastavku Statut) koju odredbu ne poznaje naš kazneni zakon, a koja govori o odgovornosti nadređenih, ako je nadređeni znao ili je bilo razloga da zna da se podređeni sprema počiniti takvo djelo, a nadređeni nije poduzeo nužne i razumne mjere da spriječi takvo djelo ili kazni počinitelja. Ova odredba se nalazi i u čl. 28. Rimskog statuta. Zakonom i o izmjenama i dopunama KZ-a (NN-105/04) člankom 167-a. sada je inkriminirana zapovjedna odgovornost čime je implementirana takva odredba iz Rimskog statuta. Međutim, upitna je primjena ovog kaznenog djela unazad ili eventualna konstrukcija odgovornosti uz primjenu čl. 25. st. 2. KZ o čemu se vode stručne rasprave.

Daljnja razlika postoji u pogledu primjene kumulativnog i alternativnog optuženja što nije moguće u našem kaznenom postupku, neobjavljivanje optužnice (Pravilo 53), te izricanje kazne koja prelazi zakonski maksimum i dr.

Istakli smo da u kaznenom zakonu imamo predviđena kaznena djela koja su uglavnom slična onima u Statutu Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju i naših propisa da postoje slična ili istovjetna procesna rješenja i time mogućnost procesuiranja takovih predmeta pred pravosudnim tijelima Republike Hrvatske. Pored toga u proteklom razdoblju stvorena je određena zakonska infrastruktura što će omogućiti lakše vođenje takvih postupaka. Nabrojat ćemo neke od tih, kao Deklaraciju Hrvatskog sabora od 14. travnja 2000. o suradnji s MKSJ u Den Haagu, Ustavni zakon o suradnji Republike Hrvatske s MKS (NN-32/96), Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (NN-175/03), Zakon o zaštiti svjedoka (NN-103/03). Ovdje treba spomenuti i Zakon o izmjenama i dopunama KZ-a, a kojim se implementiraju određene materijalne odredbe Rimskog statuta (zločin protiv čovječnosti čl. 157-a., zapovjedna odgovornost čl. 167-a. KZ), te prihvaćanje Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda koji je Republika Hrvatska potpisala 12. listopada 1998. nakon čega je Hrvatski sabor donio Zakon o potvrđivanju

Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda (MKS) od 28. ožujka 2001.

Kao posebno značajnim u svezi ovih predmeta ističemo Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog i humanitarnog prava. Značajne su odredbe iz Glave II, a posebno čl. 12. - 16. koje govore o nadležnosti da uz sudove mjesno nadležne po općim propisima za postupanje su nadležni i Županijski sud u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Splitu, isti sudovi nadležni su i za vođenje istrage ratnih zločina. Također i imenovanje sudaca koji će u takvim predmetima suditi i tužioca koji će zastupati takve predmete, te određuje sastav vijeća koji je istovjetan kao i sastav vijeća Međunarodnog kaznenog suda, a sastoji se od tri suca, pa se nakon stupanja na snagu zakona ove odredbe i primijenjuju.

Međutim, za ustupanje predmeta MKSJ su kao najznačajnija odredba u ovom Zakonu za potrebe buduće suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom u čl. 28. koji govori o preuzimanju postupaka od Međunarodnog kaznenog suda koja odredba se temeljem čl. 49. st. 2. istog Zakona primjenjuje i u odnosu na Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju, odnosno na preuzimanje postupaka i od tog suda.

U st. 1. čl. 28. navodi se da u slučaju kada Međunarodni kazneni sud ustupi sukladno svom Statutu Pravilniku o postupku i dokazima u određenom slučaju Republici Hrvatskoj državni odvjetnik će pred nadležnim sudom poduzeti kazneni progon uzimajući u obzir kao temelj za optužbu činjenice na kojima se temeljila optužba pred Međunarodnim kaznenim sudom.

U st. 2. se navodi da će se postupak u Republici Hrvatskoj, provest će se uz primjenu domaćeg kaznenog, materialnog i postupovnog prava.

St. 3. iznimno, državni odvjetnik na temelju dokaza pribavljenih od strane Međunarodnog kaznenog suda može pred nadležnim sudom u Republici Hrvatskoj podići optužnice bez provođenja istrage i suglasnosti istražnog suca.

St. 4. dokazi koji su prikupila tijela Međunarodnog kaznenog suda mogu se koristiti u kaznenom postupku u Republici Hrvatskoj pod uvjetom da su ti dokazi izvedeni na način predviđen Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima Međunarodnog kaznenog suda i da se

mogu koristiti pred tim sudom. Postojanje ili nepostojanje činjenica koje se dokazuju tim dokazima hrvatski sud cijeni prema čl. 8. ZKP.

St. 5. Vlada može s Međunarodnim kaznenim sudom zaključiti poseban sporazum koji će urediti pojedina pitanja iz svoje nadležnosti kod preuzimanja predmeta.

St. 6. predstavnicima MKS omogućit će se nazočnost kaznenog postupku u svim njegovim stadijima, te će im se pružiti i svaka potrebna obavijest o tijeku postupka. Dakle čl. 28. predviđa ustupanje odnosno mogućnost ustupanja predmeta i od strane MKSJ u kojima je već podignuta optužnica, ali i onih predmeta u kojima je provedena istraga od strane tužiteljstva MKSJ, kada rezultati provedene istrage potvrđuju sumnju o počinjenju ratnog zločina na osnovu kojeg bi se eventualno mogla podići optužnica od strane nadležnog državnog odvjetnika.

Uvodno smo napomenuli da do sada ne postoji pravne prakse niti iskustva, pa se mogu očekivati određene teškoće prije svega zbog toga što se radi o različitim sustavima, međutim, vidjeli smo i određene sličnosti, a s druge strane obavezu u odnosu na čl. 28. st. 2. i čl. 6. st. 2. istog zakona o primjeni materijalnog i postupovnog prava RH, pa je stoga kod provođenja istrage kao i optuženja i u okviru cijelog kaznenog postupka obavezno će se primjenjivati materijalne odredbe Kaznenog zakona tako i odredbe Zakona o kaznenom postupku.

Za državne odvjetnike svakako da su najznačajniji akti zahtjev za provođenje istrage i optužnica.

Ovdje ćemo prikazati samo neke od odredaba i razlika koje se odnose na postupanje državnog odvjetnika u Republici Hrvatskoj i Tužiteljstva Međunarodnog kaznenog suda.

Prema čl. 18. Statuta Međunarodnog kaznenog suda tužilac pokreće istragu, on je ovlašten da ispituje osumnjičene, žrtve, svjedoke, prikuplja dokaze i provodi istragu na licu mjesta te priprema optužnicu.

Nasuprot tome prema našem Zakonu o kaznenom postupku istragu provodi istražni sudac na zahtjev ovlaštenog tužitelja prema čl. 187. ZKP pokreće se kada postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo. U zahtjevu se mora navesti opis djela. Međutim, za razliku od Međunarodnog kaznenog suda istragu provodi istražni sudac čl. 189. ZKP. Prema odredbama Zakona o kaznenom postupku

prema dokazima izvedenim u određenoj formi po istražnom sucu smatraju se valjanim dokazima osim određenih iznimki kada se i radnje drugih tijela smatraju dokazom (čl. 174. st. 4. ZKP, 177. st. 5., čl. 184. ZKP). Nasuprot tome tužitelj MKS po čl. 39. Pravilnika o postupku i dokazima poziva i ispituje osumnjičene i žrtve, svjedoke bilježi njihove izjave, prikuplja dokazni materijal i vrši uviđaje i dr.

Stoga se postavlja pitanje mogućnosti neposredne primjene i prihvaćanja takvih dokaza pribavljenih od strane tužiteljstva MKS uz primjenu čl. 28. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv Međunarodnog ratnog i humanitarnog prava.

Smatramo da u takvom slučaju obzirom na čl. 28. st. 1. i 4. navedenog Zakona prikupljeni dokazi kao što su zapisnici o očevidu, zapisnici o identifikaciji, vještačenja te zapisnici o ispitivanju ukoliko su prikupljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima, a ne provodi se istraga već državni odvjetnik podiže optužnicu u skladu i uz primjenu odredaba KZ i ZKP. Tijekom glavne rasprave također će se primijeniti domaće materijalno i postupovno pravo.

Mišljenja smo da se ovako pribavljeni dokazi neće moći isključiti kao nezakoniti.

Manje je vjerojatno da će se u praksi od strane MKS ustupati predmeti za koje ne postoje osnove ili osnovana sumnja za počinjenje djela, jer bi se nakon ustupanja u takvom slučaju prijava vjerojatno odbacila.

Što se tiče istrage nigdje u Pravilniku o postupku i dokazima ne govori se o ustupanju predmeta nadležnoj državi u fazi istrage ili nakon dovršene istrage, no obzirom na naprijed citiranu izjavu glavne tužiteljice vjerojatno će doći do izmjene Pravilnika o postupku i dokazima kako bi se i takvi predmeti kao i neprihvaćene optužnice u smislu Pravila 28 (A) mogli ustupiti domaćem pravosuđu.

Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog kaznenog suda MKSJ, koliko je nama poznato, za sada nema izričite odredbe koja bi govorila o ustupanju predmeta u tijeku istrage ili ustupanja dokaza i nakon podizanja optužnice. Čl. 9. Statuta govori o usporednoj nadležnosti MKSJ i nacionalnih sudova, te primarnoj nadležnosti MKS, a čl. 29. Statuta o suradnji i pravosudnoj pomoći, pa se ove odredbe ne odnose na

ustupanje predmeta. Međutim, Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ u pravilu 11 bis sadrži odredbu o prepuštanju optužnice drugom sudu. U toj odredbi navodi se da ako je optužnica potvrđena bez obzira na to da li je optuženik pod nadzorom MKSJ sud će predmet proslijediti vlastima države na čijem je teritoriju kazneno djelo počinjeno ili u kojoj je optuženik uhićen kao i vlasti države koja je voljna da prihvati predmete takve vrste. Sud prepuštanje može naložiti prema vlastitoj inicijativi ili na zahtjev tužitelja. Nakon što je prethodno tužitelju, a po potrebi optuženiku dao prilikom da se izjasni. Ovdje treba istaći i Pravilo 28 (A) o neprihvatanju optužnice od strane MKS, a za koje pretpostavljamo da će biti ustupljene domaćim sudovima.

Nakon ustupanja predmeta od strane MKS prilikom provođenja istrage i tijekom kasnijeg postupka državni odvjetnici i istražni suci i suci dužni su pored odredaba KZ i ZKP primjenjivati odredbe čl. 16. Zakona o primjeni Statuta Međunarodnog kaznenog suda koji regulira da će se primjeniti odredbe Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta čl. 28. koji se odnosi na trajanje pritvora i zadržavanju osumnjičenika, čl. 29.-38. odnosi se na ispitivanje sudionika kaznenog djela koji se ispituje kao svjedok te čl. 39. koji govori o pozivanju i uzimanju izjava od građana. Također treba imati u vidu i Zakon o zaštiti svjedoka koji regulira postupak i uvjete zaštite osoba koje su izložene ozbiljnoj opasnosti za život, zdravlje i slobodu zbog iskaza u kaznenom postupku (NN-163/03).

Nakon što optužnica tužitelja MKSJ bude ustupljena može se postaviti pitanje da li državno odvjetništvo može optužnicu tužiteljstva preuzeti kao svoju i dostaviti sudu, međutim, obzirom na odredbu čl. 28. st. 2. smatramo to neće biti moguće i da je potrebno prilagoditi domaćem materijalnom i postupovnom pravu.

Optužni akt jedan je od najvažnijih odluka koje donosi državni odvjetnik u svom radu u kaznenim predmetima zbog toga državni odvjetnik mora posebnu pozornost obratiti izradi tog akta. U samom optužnom aktu osobitu pozornost treba obratiti izradi izreke. U izreci optužnog akta posebno mjesto ima činjenični opis kaznenog djela jer o njegovoj potpunosti, jasnoći, utemeljenosti u velikoj mjeri ovisi ishod postupaka.

Prema čl. 268. ZKP optužnica mora sadržavati osobne podatke okrivljenika (čl. 225. ZKP), opis djela iz kojeg proistječu zakonska obilježja kaznenog djela, vrijeme i mjesto počinjenja kaznenog

djela, predmet na kojemu je i sredstvo kojim je počinjeno kazneno djelo te ostale okolnosti, zakonski naziv kaznenog djela s navođenjem odredaba Kaznenog zakona koje se na prijedlog tužitelja imaju primijeniti.

U izreci optužnice na činjenični opis kaznenog djela nadovezuje se zakonski opis kaznenog djela koji kao zaključak mora logički slijediti iz činjeničnog opisa. Ako iz činjeničnog opisa ne slijedi zakonski opis u skladu s tim kako je određeno djelo koje se okrivljeniku stavlja na teret propisano u čl. Kaznenog zakona tada je činjenični opis net potpun. Nakon toga slijedi pravna kvalifikacija, dakle naziv glave kaznenog djela u kojem je propisano kazneno djelo koje se okrivljeniku stavlja na teret.

Upravo u svezi ovih kaznenih djela Državno odvjetništvo Republike Hrvatske poklanjalo je posebnu pažnju, pa je već odmah na početku ratnih sukoba i pojave ovih kaznenih djela u praksi sačinilo naputak u kojem je posebno inzistiralo da se za pojedina kaznena djela točno opišu, status okrivljenika namjera ili naredba, te ostale činjenice. Kako se radi o blanketnom kaznenom djelu ukazano je na potrebu navođenja i određenih dredbaba međunarodnog prava koje su povrijeđene, što sve ulazi u obilježje određenog kaznenog djela.

Da je tome tako navodimo i odluku Ustavnog suda RH (U-III-368/98) gdje se kaže "budući da se ratni zločini protiv civilnog stanovništva može počinuti samo kršenjem pravila međunarodnog prava u presudi u kojoj se optuženik oglašava krivim zbog tog kaznenog djela sud je dužan točno navesti koja pravila međunarodnog prava je prekršio optuženik. Slično govori i presuda Vrhovnog suda (KŽ-213/01) da je za potpuni opis dotičnog kaznenog djela potrebno navesti i odgovarajuća pravila međunarodnog prava jer se na taj način konkretno ukazuje na proturapvno određenih inkriminiranih djelatnosti optuženika. Također i odluka Vrhovnog suda broj KŽ-588/02 navodi da blanketna norma između međunarodnog prava mora biti sastavnica činjeničnog opisa kaznenog djela stavljenog na teret optuženiku.

Ukoliko optužnica ne bi imala sve elemente kao niti konkretan opis te zakonske odredbe vjerojatno da bi povodom prigovora sud vratio državnom odvjetniku optužnicu da se zapaženi nedostaci otklone.

Što se tiče forme i sadržaja optužnica Međunarodnog kaznenog suda one su drugačije koncipirane zbog čega nekada i teže razumljive, jer se prepliću opisi djela kvalifikacije istih djela prema

različitim inkriminacijama Statuta, a posebno zbog kumulativnog optuženja koje je dozvoljeno obzirom na činjenicu da prije izvođenja svih dokaza nije moguće sa sigurnošću utvrditi koje će od optužbi protiv optuženog biti dokazane (slučaju Mucić i ostali), "kumulativno terećenje dozvoljeno je obzirom na činjenicu da prije izvođenja svih dokaza nije moguće sa sigurnošću utvrditi koje će od optužbi protiv optuženog biti dokazane. Raspravno vijeće je u boljem položaju da, nakon što su strane izvele svoje dokaze, ocijeniti koje će od optužbi zadržati, zavisno od dostatnosti dokaza. Osim toga kumulativno terećenje je uobičajena praksa i ovog MKS" (Žalbeno vijeće od 20. veljače 2001.), a što prema odredbama našeg Zakona o kaznenom postupku nije moguće kao niti neobjavljivanje optužnice nasuprot čl. 53. st. 2. Pravila o dokazima.

Nadalje prema praksi Međunarodnog kaznenog suda u slučajevima idealnog stjecaia jedno te isto djelo kvalificira se i kao zločin protiv čovječnosti i kao kršenje zakona o običaju rata, pa se u optužnicama javlja na više mjesta isti ili sličan opis. Pored toga takve optužnice često su neprecizne. Optuženima se npr. stavlja na teret veliki broj ubojstava onda se pobroji samo određeni broj slučajeva. Nadalje, u dispozitivu se govori npr. o bezobzirnom razaranju gradova, naselja i sela, nečovječno postupanje, prisilno raseljavanje, a da to u optužnici nije konkretizirano, tako da bez dodatnih priloga uz optužnicu ona nije razumljiva. Da bi se razumjela u potpunosti takva optužba potrebno je raspolagati i priložima uz optužnicu (optužnica protiv Ivana Čermaka i Mladena Markača, Rahima Ademija).

Radi usporedbe dajemo kraći prikaz optužnice Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu protiv Mile Martića i za isti događaj optužnice Međunarodnog kaznenog suda. Prema optužnici Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu u dispozitivu pod toč. 1. - 4. opisano je raketiranje Zagreba sa točnim mjestom izvršenja, povrijeđenim i ubijenim osobama te materijalnim štetama te ovo djelo kvalificirano kao ratni zločin protiv civilnog stanovništava iz čl. 120. OKZRH. Prema optužnici MKS-a navodi se samo da je namjerno naredio nezakonit napad protiv civilnog stanovništva i građana Zagreba uzrokujući smrt najmanje pet osoba, a da se ne navodi njihova imena, te da je počinio kazneno djelo iz čl. 3., kršenje zakona i običaja rata iz čl. 7. st. 1. Statuta, dakle kao osoba koja je planirala, poticala i naredila počinjenje djela. Za isti događaj optužen je da je počinio alternativno također kazneno djelo kršenja zakona i običaja rata te alternativno djelo iz čl. 7. st. 3. Statuta. Slično je i u toč. 3. i 4. optužnice.

Kako smo već naprijed naveli optužnica MKS može se postaviti alternativno za neposredno izvršenje ili nalaganje i po zapovjednoj odgovornosti propustom po čl. 7. st. 1. i čl. 7. st. 3. ili djelovanje u udružnom zločinačkom pothvatu planirali, poticali, naređivali ili na drugi način pomagali i podržavanje planiranje, pripremu i izvršenje progona u obliku pljačke i uništenja imovine, međutim kod nas bi se to kvalificiralo kao jedno kazneno djelo npr. iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Stoga će sigurno biti određenih problema prilikom procesuiranja pred našim sudovima i opredjeljenje državnog odvjetnika koji će se oblik odgovornosti staviti na teret počinitelju, da li je naredio, počinio ili propustio u kojem bi slučaju se mogli pojaviti određeni problemi kako je to naprijed naglašeno.

Važna je i odredba čl. 28. st. 5. Zakona o primjeni Statuta MKS i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava koji predviđa da Vlada može s MKS-om zaključiti poseban sporazum kojim će urediti pojedina pitanja iz svoje nadležnosti kod preuzimanja postupka. Trebat će se obratiti posebna pažnja u svezi raznih problema koji mogu nastati prilikom ustupanja predmeta od prevođenja dokumenata, zaštite svjedoka, troškova korištenja određenih tehničkih uređaja i sl.

Odredba čl. 28. st. 6. istog Zakona predviđa mogućnost predstavnicima MKS nazočnost u postupku u svim njegovim stadijima, a što znači i mogućnost ponovnog preuzimanja predmeta u smislu čl. 10. Statuta ako bi djelo za koje se vodi postupak bilo okvalificirano kao obično djelo ili postupak pred nacionalnim sudom ne bi bio nepristran.

O ukupnom uspjehu u radu na ovim predmetima bit će i pitanje suradnje s državama nastalim nakon raspada Jugoslavije, a posebno BiH i Srbije i Crne Gore radi pribavljanja dokumentacije iskaza svjedoka eventualnog izručenja okrivljenika na temelju sporazuma između Republike Hrvatske i BiH i Jugoslavije u okviru pravne pomoći u kaznenim stvarima. U tom pravcu je i Sporazum Tužiteljstva BiH i Državnog odvjetništva RH u ostvarivanju međusobne suradnje koje uključuje primjenu i razmjenu obavijesti, izvještaja, dokumenata koje omogućuju i doprinose istraživanju i sprječavanju kriminalne djelatnosti i dr. Ovo otvara mogućnost pribavljanja dokaza za ova kaznena djela ne samo u svezi ustupljenih predmeta već i ostalih predmeta ratnih zločina.

Treba istaći da naša pravosudna tijela počevši od 1991. godine nakon početka rata iako nisu imali nikakva iskustva u radu na predmetima ratnih zločina, kroz proteklo razdoblje procesuirano je niz postupaka, sigurno i uz određene greške i propuste, međutim, stečena su vrijedna iskustva državnih odvjetnika i sudaca a posebno na područjima gdje su takva djela počinjena. Stoga smo mišljenja da uz stručno osposobljavanje sudaca i državnih odvjetnika, koje je već u tijeku suci i državni odvjetnici u Hrvatskoj moći će uspješno i stručno procesuirati i suditi i u predmetima ustupljeni od strane MKSJ i Tužiteljstva.

Kako smo već naprijed naglasili možemo zaključiti da je Republika Hrvatska stvorila uvjete za preuzimanje takvih predmeta, uz primjenu zakonodavstva Republike Hrvatske, jer da su stvoreni kadrovski i materijalni uvjeti da pravosudna tijela preuzmu takove predmete uz moguće istaknute teškoće u radu državnih odvjetnika i sudaca prilikom postupanja u ovim predmetima.